

Ločevanje odpadkov ni dovolj, spremeniti moramo miselnost

Naši zanamci bodo čez nekaj generacij o nas zagotovo rekli, da smo bili civilizacija odpadkov. Če bodo za to sploh dobili priložnost. Še nikoli prej ni človek ustvaril, kmalu zatem pa že zavrgel toliko embalaže, papirja, strupenih snovi in drugih odpadkov. Še nikoli prej ni bil do okolja, v katerem živi, tako brezbrizen, malomaren in uničevalen.

Tekst: S. M.

ODPADKI – nadloga ali prilož

Prebivalec Slovenije je leta 2012 v povprečju proizvedel 327 kg komunalnih odpadkov oziroma 0,9 kg komunalnih odpadkov na dan. Za večino je že uvedeno ločeno zbiranje, delež pa se vsako leto povečuje.

Na svetu tako rekoč ni več kotička, od severnega do južnega tečaja, od oceanov in morij do gorovij, kjer se ne bi srečali z odpadno embalažo, ki je tja zašla samo zaradi človekovega malomarnega ravnanja, morda pred desetletji, morda pred kratkim. Dovolj je že, če pogledamo okoli sebe, po ulicah, prireditvenih prostorih, po bregovih rek, ali vsaj malo poznamo našo resničnost.

Kakšno bi bilo idealno stanje pri ravnanju z odpadki? »Takšno, da bi bilo odlaganje na deponije enako nič. Pred tem bi se z odpadno embalažo ukvarjali drugače. Najprej s preprečevanjem, nato s ponovno uporabo, z recikliranjem, pridobivanjem energije iz odpadkov, prav na koncu verige pa bi sledilo odlaganje na deponije, ki bi moralo biti bistveno manjše, kot je trenutno.« odgovori Jože Kobe, tehnični vodja družbe

Recikel iz Ljubljane, ki se ukvarja z ravnanjem z odpadno embalažo. V to smer grede tudi priporočila in smernice Evropske unije.

Težav pri ravnanju z odpadno embalažo je veliko. Slovenija je na spodnjem delu lestvice učinkovitosti. »Za to je v veliki meri kriva zakonodaja,« ocenjuje Kobe, »ki daje veliko pristojnost občinam in ni enotna za vso državo. Na ta način je težko uveljavljati predpise in izvajati kontrolo.«

Kobe še opozarja na proizvajalčeve odgovornosti. Ta pomeni, da povzročitelj odpadkov poskrbi, da je mogoče odpadno embalažo prevzeti in zagotoviti, da se najprej predela in ponovno uporabi, šele nato uporabi kot masa za gorivo v sežigalnicah, torej spremeni v energijo, ali organsko predela.

V predelavo gre le čista embalaža. Recikliranje odpadkov se pri

podjetjih in posameznikih sicer vse bolj uveljavlja, a pomanjkljivosti je še veliko. V Sloveniji imamo ločevanje na mešane odpadke, papir, steklo, embalažo in biološke odpadke.

Pri embalaži je največja težava, da veliko zbranega materiala ni dovolj izpraznjena za predelavo, torej konča

v masi za sežigalnice, kjer iz njega izločijo tiste dele, zaradi katerih bi pri sežiganju nastajali strupi. Pomivanje takšne embalaže bi bilo drago in ekonomsko neutemeljeno. Zato tudi priporočajo uporabnikom, da je treba embalažo pred odlaganjem izprazniti, kar omogoča recikliranje.

Z ločevanjem ni šale!

Eden od primerov strogega nadzora iz Združenih držav: ločevanje v velikih stanovanjskih zgradbah v New Yorku je natančno in kontrolirano. Moškega, ki ni ločil papirnega dela cigaretnih škatlic in aluminijaste folije v njej, je »izsledil« varnostnik in ga opozoril, naj tega ne naredi nikoli več, sicer bo morala celotna zgradba plačati odvoz nepravilno ločenih odpadkov, ki je sicer brezplačen.

Vse, kar ločeno in pravilno zberemo, je mogoče ponovno uporabiti

Pravilno odložena embalaža ne konča na deponiji, temveč se reciklira. S tem ne obremenjujemo okolja. Plastika pri večkratni predelavi izgubi vrednost, a jo je mogoče z dodatki spet obnoviti. Papir lahko recikliramo šestkrat ali sedemkrat. Vsi časopisi so tiskani na recikliranem papirju, a uporabnik tega niti ne opazi.

V tujini so učinkovitejši in strožji. Kobe opozori še na nekatere prakse iz tujine: »V Avstriji je zbiranje odpadle embalaže mnogo učinkovitejše kot pri nas. Tam je tudi razmišljanje drugačno: odpadke že vnaprej razumejo kot surovino. V Švici se komunalni odpadki ločujejo še natančneje, torej po frakcijah, ki se odlagajo v ločene vreče, steklo na primer ponekod ločujejo tudi po barvi na zeleno in drugo. Vse to prispeva k učinkoviti predelavi. Linije

v tujini je na manjšem prostoru veliko več prebivalcev. Večje evropsko mesto, na primer Dunaj, zbere več odpadkov, kot jih zberemo v vsej Sloveniji. Tako rekoč sredi mesta imajo sodobno sežigalnico, kjer odpadke spreminjajo v toplotno energijo.

Pravilno odlaganje bi moralo biti nagrajeno. Kobe opozarja še na nekaj problemov. Pri nas ni učinkovitega nadzora nad odlaganjem embalaže. V tujini ločevanje nadzirajo posebni redarji. Tako kot pri drugih oblikah ravnanja bi morali pri ločevanju poznati kazni in rigoornost.

Še ena pomanjkljivost: občani niso stimulirani za ločevanje. Na podlagi občinske zakonodaje je cena odvoza za fizične osebe enaka za vse. Glede na količino smeti in število oseb v stanovanju je določen znesek na položnici, ne glede na to, koliko je bilo odvrženih smeti. Z zabojniki, ki bi imeli čipe, bi lahko ločevanje stimulirali z nižjo ceno. Pravilno odloženo embalažo bi plačevali ceneje. To pa se zaplete v blokovskih naseljih, kjer je discipline najmanj.

Prihodnost zahteva novo miselnost. Ostane še ena možnost: spodbujanje drugačne miselnosti. Novejša generacije se čedalje bolj zavedajo pomena ločevanja odpadkov. Marsikaj je mogoče narediti že v predšolskem in šolskem obdobju. Uspešen projekt so ekošole, kjer učenci spoznajo in osvojijo pomen ravnanja z odpadki v celotni verigi, od nakupa do pravilnega odlaganja. Kobe: »Stroške predelave embalaže bi moral plačati povzročitelj. Tisti, ki obremeni okolje, mora tudi plačati za odstranjevanje in predelavo.« ■

Gospodarstvo EU: 6 ton odpadkov na osebo letno

V gospodarstvu EU porabimo 16 ton materiala na osebo letno, od tega se šest ton spremeni v odpadke, polovica teh pristane na odlagališčih. Lahko pa bi bilo drugače. Odpadki so dragocen vir surovin, še posebej tistih, ki jih je mogoče predelati v celoti, na primer kovine, in tistih, ki postajajo redke.

Žal pa še vedno preveč odpadkov konča na deponijah. Odlagališča z izcedno vodo in plini zastrupljajo tla ter onesnažujejo vodo in zrak. Z nenadzorovanim odlaganjem odpadkov in divjimi odlagališči se v naravi kopičijo nevarne kemikalije, kar povečuje tveganje za zdravje.

Čim prej bi se moralo ravnanje z odpadki uveljaviti kot veja industrije. Podatki iz študije leta 2012 kažejo, da bi v Evropi, če bi države članice v celoti uveljavile zakonodajo EU o ravnanju z odpadki, do leta 2020 prihranili 72 milijard evrov letno, promet v sektorju ravnanja in recikliranja odpadkov bi se povečal za 42 milijarde evrov, v njem bi se odprlo 400.000 delovnih mest. (Vir: Evropska komisija, Okolje, ravnanje z odpadki)

Zbiranje zamaškov – mala zgodba o uspehu

Pravilno ločevanje ni le tema za ekologe, temveč ga poznajo tudi v dobrodelnosti. Odlični primer je zbiranje zamaškov po šolah, uradih in drugih prostorih, kjer so doslej v dobrodelne namene zbrali že na tone zamaškov. Brez težav gredo v reciklažo, saj so čisti in ločeni od preostale embalaže. Zelo preprosta akcija je mnogo več kot le zbiranje embalaže: ima vzgojno, dobrodelno in ekološko sporočilo hkrati.

nost?

za ločevanje so običajno ekonomsko upravičene pri milijon tonah odpadkov, pri nas pa so količine do desetkrat manjše.«

Na Hrvaškem plastenke vračajo v trgovine

Na Hrvaškem je mogoče plastične steklenice od vode in pijač vrniti v trgovine, za kar prejmeš minimalno povračilo. Prednost tega je predvsem v tem, da se tovrstna plastika lahko ponovno uporabi v živilski industriji, na primer za izdelavo novih plastenk. Podobno poznajo še v nekaterih drugih državah, kjer je zbiranje povezano s popusti, kuponi ali nagradnimi igrami za povečevanje prodaje. Zakaj plastenk ne zbiramo tudi pri nas? Spet se zatakne pri količini, ki ni dovolj velika za zbiranje, prevoz in predelavo. Poleg tega bi šlo le za nadgradnjo sedanje metode zbiranja v zabojnikih za embalažo, ki že deluje.

